

Natte droom van een edelfigurant

ROB MALASCH

De serie Ken je klassiekers in de Amsterdamse Stadsschouwburg begint met *De stille kracht* van Louis Couperus. Kunstliefhebber Rob Malasch heeft een bijrol als bediende. 'Een oefening in nederigheid.'

Casting director Hans Kemna belt: "Popje lief, mag ik je wat vragen?" "Vragen staat vrij," antwoord ik enigszins verbaasd. "Zou jij auditie willen doen voor *De stille kracht* van Louis Couperus? Ivo wil je graag spreken."

Is dit nou typecasting? Ik ben even verbaasd over het voorstel, maar hoef er natuurlijk niet lang over na te denken: "Alleen als ik die Pleuni Touw-rol mag doen, waar ze onder de bloederige, uitgekauwde sirih wordt gespuugd onder de douche."

Deze scène is opgeslagen in het collectieve geheugen van televisiekijkend Nederland: een bloedmoede blanke en bekende actrice ging voor het eerst pontificaal frontaal naakt op de buis. "Dit is geen functioneel naakt meer, maar je reinste porno," vond Willem Duys.

Met een lange blonde pruik op kan ik me heel artistiek laten mandieën door mijn baboe Oerip... Goena-goena in optima forma. Daar is *Breaking bad* een kindersoap bij. Dit is geen rol, dit is een godsgeschenk. Volle zalen verzekerd. Maar ik draaf weer eens helemaal door.

Kemna laat heel professioneel weten dat de douchescène al vergeven is aan een zekere Halina Reijn.

"Spijtig," antwoord ik Kemna, maar ik kom wel naar de auditie. Wordt dit mijn grote theatrale doorbraak bij het gevestigde toneel?

In een grote balletstudio op de zevende verdieping in de Stadsschouwburg word ik allerhartelijkst verwelkomt door Ivo van Hove. "Dag overbuurman, je bent precies degene die ik voor deze rol voor ogen heb. Leuk dat je wilt meedoen. Maar heb je er wel tijd voor?"

"Ik maak er tijd voor," antwoord ik. "Maar niet om het een of ander: ik

kan geen tekst onthouden en heb geen enkele ervaring in acteren."

Ivo: "Je hebt een zwijgende rol."

Ik kan mijn geluk niet op. Geen teksten en nauwelijks of niet acteren. Wie doet me wat? Dat je daar ook nog voor betaald krijgt. De wereld is gewoon niet rechtvaardig.

De eerste repetitie gaat helaas niet door. Ivo heeft last van zijn rug. *De stille kracht* is een slijtageslag. Dat ervaar ik aan den lijve. De repetities in de catacomben van de schouwburg in Almere zijn uitputtend. Het decor van Jan Versweyveld staat daar opgebouwd; een installatie zorgt ervoor dat het de hele voorstelling zal gaan regenen, van miezerig tot moesson. Iedereen en alles wordt kletsnat.

Ik neem me voor om me onopvallend op te stellen. Samen met twee jonge acteurs van Indisch-Molukse en Chinese afkomst speel ik de bediening in het huishouden van Otto van Oudjick (Gijs Scholten van Aschat). Malasch in de bediening? Een oefening in nederigheid.

In eerste instantie gaat alle aandacht van de regisseur uit naar de acteurs. Het zijn net eilandjes, helemaal gepreoccupeerd met hun tekst, die ze voortdurend lopen te prevelen. Van Hove weet exact wat hij van de spelers wil en met een gevolg van dramaturgie, regie-assistentie en technici vinkt hij alles af en doet wat er gedaan moet worden.

Zijn muze Halina krijgt en eist zonder blikken en blozen alle aandacht. Gaandeweg wordt ze Leonie, maar vooralsnog speelt ze met verve de overspelige, verveelde Haagse die het liefst door iedere jongeman genomen wil worden.

In de repetities krijgt Halina veel koud douchewater vermengd met liters filmbloed over zich heen, waardoor haar ogen kunnen gaan ontsteken. Verder rollebolt ze ook nog

spiernaakt over de kletsnatte houten toneelvloer. Zie ik nu al enkele blauwe plekken? Ik prijs me gelukkig dat ik haar rol niet heb gekregen heb. Hans Kemna, die geregeld naar de repetities komt kijken, geeft me een verrassend bruikbaar advies. "Rob, je ziet er prachtig uit. Loop trotser en soeverein... superieur." Ik kan niets anders zeggen: Toneelgroep Amsterdam is een warm bad.

Ook Jan Versweyveld bemoeit zich met de figuratie (de partner van de regisseur bemoeit zich eigenlijk met alles): "Jullie zijn de hele voorstelling aanwezig / afwezig..."

Daar kan ik wel wat mee. Ik zal wat heen en weer moeten lopen en er moeten tafels worden gedekt. Omdat ik de oudste van het stel ben, ben ik hoofdbediening. Wat dat ook moge betekenen.

De hele Indische kant van dit noodlotsdrama is bij Van Hove nogal onderbelicht. Het zal wel te maken hebben met de cultuur van de Belgen die de Congo als kolonie hadden. "Wij hadden ook van die collectebussen voor de missionarissen op school," laat Van Hove zich ontvallen.

De volgende repetities zijn in die Kokerei Zollverein, de Ruhrtriennale in Essen, een industrieel complex dat inmiddels Unesco werelderfgoed is. Het theater is gehuisvest in een oude zoutopslag, met achter de tribune het geheel ingepakte kunstwerk The Palace of Projects van het echtpaar Ilya en Emila Kabakov (geschatte waarde: 22 miljoen euro). Het is lekker spelen met zo'n buffer in je rug.

Van Hove en Versweyveld worden elke dag gehaald en gebracht met een auto van het theater. De acteurs

32

kunst & media

Gluckauf wint vier keer

34

*****

MARTIAN

*****

en de figuratie gaan met de tram. Wel krijgen we gratis tramkaartjes.

In Essen krijg ik wat meer te doen van Ivo: ik mag een mandje met fruit aan Halina aanreiken. Ook moet ik in de stromende regen de stomdronken dubbelrol Soenario/Regent van Ngadjwa van het toneel afdragen. Ik mag Doddy van Oudijck wegdragen en ik moet een bosje bloemen in een mandje sadistisch knakken. Met huiscomponist Harry mag ik zelfs een nummertje gamelannen... De natte droom van iedere edelfigurant.

Alles verandert constant. Er worden nieuwe scènes bedacht, andere komen te vervallen. Er wordt zelfs een douchescène van Halina weggesneden. Het karakteriseert de regie: alles is vloeibaar. Hij past alles heel klassiek in elkaar, met talrijke effecten en vondsten, maar het blijft serieus toneel-toneel – alle flirtations met beeldende kunst en kunstzinnige films ten spijt.

De internationale première is in Essen. Hoewel we voor het eerst voor publiek spelen, voelt het als een veredelde doorloop voor Amsterdam. Maar er wordt wel serieus gespeeld. Na weken repeteren loopt alles gesmeerd, alle effecten perfect getimed.

Het Duitse premièrepubliek is razend enthousiast, de recensies in de

Duitse pers zijn laaiend. Ivo en Jan zijn dolgelukkig, de acteurs zijn gerustgesteld. Op de swingende afterparty vraagt iemand uit de raad van bestuur van Toneelgroep Amsterdam aan me of *De stille kracht* geschikt zou zijn voor New York.

Bij het ontbijt spreek ik Ivo. Ik doe alsof ik de afgelopen nacht wakker heb gelegen vanwege een dramaturgisch probleem. "Ivo, je moet me toch even zeggen wat ik moet kiezen. Ik wil óf zwaar opgemaakt als een Thaise ladyboy met valse wimpers en bloedrode lippen en blosjes op mijn wangen, óf als Zwarte Piet mijn rol als bediende spelen. Wat vind jij?"

Ivo kijkt me sprakeloos aan en zegt dan: "Ongelooflijk... als jij het in je hoofd durft te halen om make-up op te doen in Amsterdam, sleur ik je hoogstpersoonlijk van het toneel af."

De stille kracht van Louis Couperus in de regie van Ivo van Hove. Stadsschouwburg, t/m 11/10.

De douchescène met bloederige sirih is al vergeven aan Halina Reijn

Scène uit *De stille kracht* in de regie van Ivo van Hove. Met behulp van een speciale installatie regent het de hele voorstelling.

FOTO JAN VERSWEYELD